

ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ НА РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ

Війна, яка почалась у 2022 році стала великим викликом для бізнесу в Україні і особливо для малого. Враховуючи невелику кількість працівників, які швидко пристосовуються до змін на ринку, здійснено поворот до позитивних господарських процесів. Багато підприємців активно почали спрямовувати свою діяльність на створення екологічно чистої продукції. З'явилися нові міні-пекарні, невеликі виробництва напівфабрикатів, ремонтні майстерні, сімейні аграрні фірми тощо.

Бізнес в Україні змінився, і це відчуває кожен підприємець. Раніше можна було думати: екологія – це для держави, науки чи активістів. Під час війни малий бізнес, як першопроходець, акцентує увагу на чистоту навколишнього середовища, а отже і на те, щоб існуюча діяльність відповідала, в першу чергу, природоохоронному законодавству, мала чинні дозволи, вела звітність і не шкодила довкіллю.

Основними екологічними факторами, які впливають на економічну діяльність та доцільність малого бізнесу можуть бути:

- Економія та ощадливе використання обмежених економічних ресурсів: землі, праці, капіталу. Так використання енергоощадливого обладнання чи відмова від паперового документообігу можуть сприяти економічній ефективності підприємства.
- Завдяки соціально-екологічній відповідальності бізнес може зберігати природні ресурси та покращувати якість життя для наступних поколінь.
- Підприємства можуть вкладати значні кошти у збереження води, щоб приваблювати клієнтів та забезпечувати здорове життя своїм нащадкам.
- Використання чистих джерел енергії, таких як вітрова та сонячна, нафтогазова можуть зробити впливові кроки на шляху до стабільності.

- Підприємства, які виробляють хімічні відходи, можуть впроваджувати належну утилізацію, а ті, що виробляють багато паперових відходів, можуть віддавати їх на переробку і повторне використання, при цьому отримуватимувати додаткові джерела доходів.

- Органічна продукція набуває все більшого попиту і тому аграрні підприємства можуть постачати на ринок екологічно чисті продукти, вирощені на власних ділянках.

- Відновлення сил на свіжому повітрі – важливий чинник для багатьох людей. Тому в малому бізнесі «зелений туризм» вже посів одне з чільних місць.

Тут слід врахувати, що «зелений туризм» пропонує екологічно чисте житло, екскурсії та здорову їжу. Цей бізнес інтенсивно почав розвиватись в Карпатському регіоні ще до війни. А зараз, враховуючи наслідки бомбардувань, люди потребують набратись сили.

- Велосипед – екологічно чистий засіб пересування, тому маючи бізнес у сфері продажу, ремонту і оренді велосипедів підприємець долучається до екологічного оздоровлення свого регіону, отримуючи при цьому грошові доходи.

Розвиток малого бізнесу, який направлений на збереження екології має ряд переваг, зокрема це: економія коштів на підставі збереження ресурсів; зменшення часу на отримання дозволів і зменшення кількості робіт, пов'язаних з отриманням ліцензій; зменшення витрат на покриття ризиків екологічних платежів; підвищення загального іміджу; зростання вартості нематеріальних активів підприємства та його вартості в цілому.

Малий бізнес демонструє свою гнучкість, «живучість», зміцнюючи і підтримуючи національну економіку. Саме він створює робочі місця, наповнює місцеві бюджети та підтримує життєздатність громад у воєнний час. І хоча частина підприємців вимушено закривається, інші доводять, що навіть під час війни можна знаходити можливості для розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. <https://zegal.com/blog/post/ecological-and-sustainable-trends-facing-business-in-2021/>

2. Екологічний бізнес, який можуть відкрити навіть новачки. https://24tv.ua/business/ru/zabota-okruzhajushhaja-sreda-pribyl-kakoj-jekologicheskij-biznes_n2540913